

RESULTS FROM TALIS 2018

EBPO Tarptautinis mokymo ir mokymosi tyrimas (TALIS) – tai tarptautinis didelės apimties mokytojų, mokyklų vadovų ir mokymosi aplinkos mokyklose tyrimas. Šiame leidinyje pateikiamos išvados, pagrįstos pagrindinį ugdymą teikiančių valstybinių ir privačių mokyklų mokytojų bei šių mokyklų vadovų atsakymais.

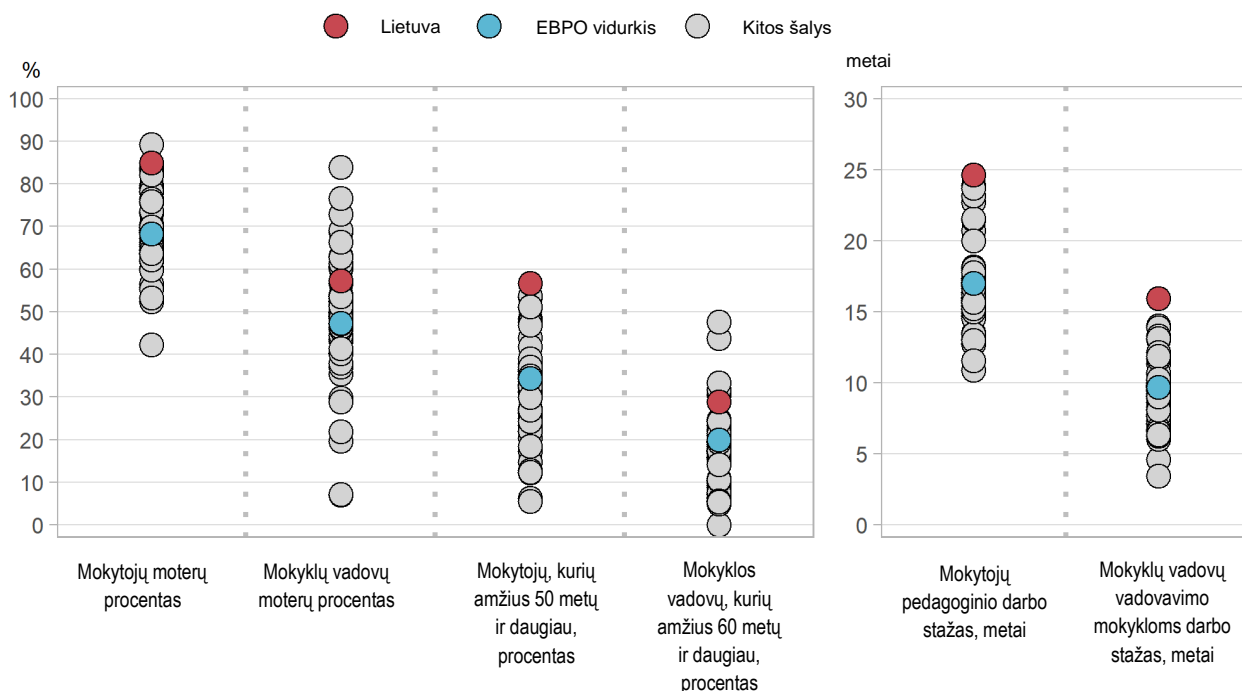
Lietuva

Kas yra šiuolaikiniai mokyklų vadovai, mokytojai ir mokiniai?

- Mokytojo profesija buvo pirmasis prioritetas renkantis profesiją 80 proc. mokytojų Lietuvoje ir 67 proc. mokytojų EBPO šalyse, dalyvaujančiose TALIS tyrime. Atsakydami į klausimą, kodėl jie pasirinko šią profesiją, mažiausiai 86 proc. mokytojų Lietuvoje kaip pagrindinę priežastį nurodė galimybę daryti įtaką vaikų ugdymui ar prisidėti prie visuomenės gerovės.
- Lietuvoje mokytojų amžiaus vidurkis yra 50 metų – tai daugiau negu mokytojų amžiaus vidurkis EBPO šalyse, dalyvaujančiose TALIS tyrime (44 metai). Be to, 57 proc. mokytojų Lietuvoje yra 50 metų ir vyresni (EBPO vidurkis – 34 proc.). Septyni iš devynių – toks bus pedagoginio personalo atnaujinimo poreikis Lietuvoje per ateinančią dešimtmetį.

1 pav. Mokytojų ir mokyklų vadovų socialinis demografinis ir patirties profilis

Rezultatai pagrįsti pagrindinio ugdymo mokytojų ir mokyklų vadovų atsakymais.

Pastaba: Nurodytos tik tos šalys, kurių duomenys buvo pateikti.

Šaltinis: EBPO, TALIS 2018 duomenų bazė, I.3.17, I.3.21, I.3.1, I.3.5, I.3.9 ir I.3.13 lentelės.

- Lietuvoje mokyklų vadovų amžiaus vidurkis yra 55 metai – tai daugiau negu mokyklų vadovų amžiaus vidurkis EBPO šalyse, dalyvaujančiose TALIS tyrime (52 metai). Be to, Lietuvoje yra 29 proc. mokyklų vadovų, vyresnių negu 60 metų (EBPO šalyse šis vidurkis yra 20 proc.).
- Informacija apie moterų ir vyrų pasiskirstymą mokytojų ir mokyklų vadovų kategorijose leidžia įvertinti lyčių disbalansą mokytojo profesijoje bei lyčių skirtumus, susijusius su siekiu (skatinimu) eiti vadovaujančias pareigas. Lietuvoje tik 57 proc. mokyklų vadovų yra moterys, o mokytojų moterų yra 85 proc. EBPO šalyse mokyklų vadovų moterų yra vidutiniškai 47 proc., o mokytojų moterų – 68 proc.
- Vertinant atmosferą klasėje, apskritai Lietuvoje mokinių ir mokytojų santykiai yra geri – 96 proc. mokytojų sutinka, kad mokiniai ir mokytojai paprastai gerai sutaria. Tačiau 18 proc. mokyklų vadovų nurodo esant reguliariai pasikartojančius bauginimo veiksmus bei patyčias tarp mokinių. Šis rodiklis reikšmingai nesiskiria nuo EBPO vidurkio (14 proc.).
- Lietuvoje 0 proc. mokytojų dirba mokyklose, kuriose bent 10 proc. mokinių yra imigrantai ar iš migrantų šeimų (EBPO vidurkis – 17 proc.). 100 proc. mokyklų vadovų sutinka, kad, jų mokytojų manymu, vaikai ir jaunuoliai turėtų mokytis, kad įvairių kultūrų žmonės turi daug bendrumų (EBPO vidurkis – 95 proc.).

Kokias veiklas mokytojai naudoja pamokų metu?

- Iš daugybės veiklų, kurias mokytojai naudoja pamokose, Lietuvoje, kaip ir kitose EBPO šalyse, dalyvavusiose TALIS tyrime, plačiai naudojamos veiklos, skirtos pagerinti klasės valdymą ir patį mokymą (kad mokymas taptų aiškesnis). Pavyzdžiui, Lietuvoje 53 proc. mokytojų nurodo, kad dažnai tenka raminti mokinius (EBPO vidurkis – 65 proc.), o 91 proc. nurodo, kad dažnai mokiniams aiškina, kaip nauja mokymosi medžiaga susijusi su ankstesne (EBPO vidurkis – 84 proc.).
- Ugdymo praktika, susijusi su pažintiniais (kognityviniais) procesais, kurie svarbūs mokinių mokymuisi, yra mažiau paplitusi – šiuos metodus taiko maždaug pusė mokytojų EBPO šalyse. Tuo tarpu Lietuvoje 69 proc. mokytojų nurodo dažnai skiriantys mokiniams užduotį patiems rasti sudėtingos užduoties sprendimo būdą (EBPO šalių vidurkis – 45 proc.).
- Lietuvoje vidutiniškai 85 proc. įprastos pamokos laiko skiriama mokymui ir mokymuisi – tai yra daugiau negu EBPO vidurkis (78 proc.).
- Per pastaruosius 5–10 metų maždaug pusėje EBPO šalių, dalyvaujančių TALIS tyrime, per pamoką mokymui ir mokymuisi skiriamas laikas sumažėjo. Per pastaruosius 10 metų Lietuvoje pamokos metu mokymui ir mokymuisi skiriamas laikas padidėjo 2 procentiniais punktais.
- Lietuvoje 91 proc. mokytojų paprastai vertina mokinių daromą pažangą juos stebėdami ir iškart pateikdami grįžtamąjį ryšį (EBPO vidurkis – 79 proc.), 81 proc. mokytojų nurodė patys vertinantys mokinius (EBPO vidurkis – 77 proc.) ir 66 proc. mokytojų dažnai į vertinimą įtraukia pačius mokinius – leidžia patiems įsivertinti savo pažangą (EBPO vidurkis – 41 proc.).
- Apskritai didžioji dauguma mokytojų ir mokyklų vadovų apibūdina savo kolegas kaip atvirus pokyčiams, o mokyklą – kaip vietą, kurioje galima užsiimti inovatyvia veikla. Lietuvoje 84 proc. mokytojų taip pat nurodė, kad jie ir jų kolegos palaiko vieni kitus įgyvendinant naujas idėjas. Šis rodiklis aukštesnis negu jo vidurkis EBPO šalyse, dalyvaujančiose TALIS tyrime (78 proc.).

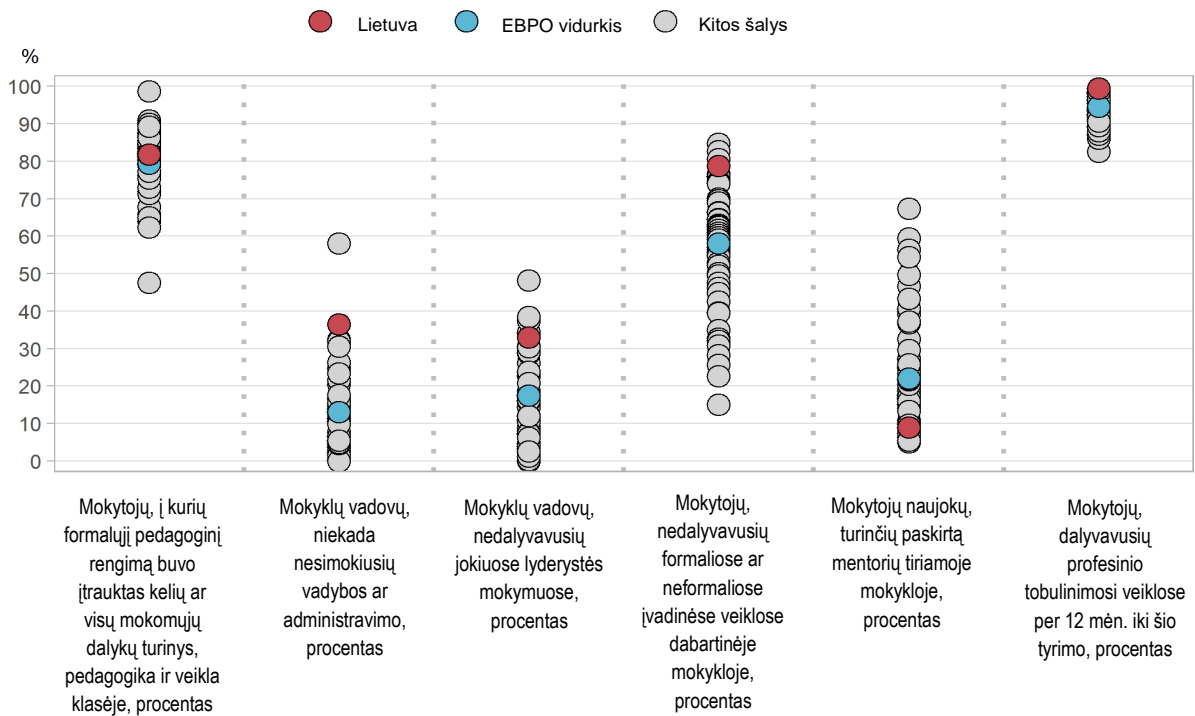
Koks yra mokytojų ir mokyklų vadovų pasirengimas?

- Studijų metais 82 proc. mokytojų Lietuvoje buvo mokomi dalyko turinio, pedagogikos ir darbo klasėje metodikos – šis rodiklis yra aukštesnis negu vidutinis rodiklis EBPO šalyse, dalyvaujančiose TALIS tyrime (79 proc.). Lietuvoje 21 proc. mokytojų nurodė, kad, pradėję dirbti tiriamoje mokykloje, dalyvavo kokiose nors formaliose ar neformaliose įvadinėse veiklose (palyginti su 42 proc. mokytojų EBPO šalyse, dalyvaujančiose TALIS tyrime).

- Daugelis mokyklų vadovų EBPO šalyse mano, kad mentorystė svarbi mokytojų darbui ir mokinių rezultatams, 22 proc. naujai pradėjusių dirbti mokytojų (turinčių iki 5 metų darbo patirties) turi jam priskirtą mentorių. Lietuvoje tokių mokytojų yra 9 proc.
- Mokyklų vadovai EBPO šalyse vidutiniškai yra aukštesnio išsilavinimo lygmens negu mokytojai. Tačiau tik pusė jų baigia vadovams skirtus mokymų kursus ar studijų programą, bent vieną kartą prieš pradėdami dirbti mokyklų vadovais. Lietuvoje tik 27 proc. mokyklų vadovų, prieš pradėdami eiti mokyklos vadovo pareigas, yra baigę mokyklų administravimo kursą ar programą arba specialius mokyklų vadovams skirtus mokymus (EBPO vidurkis – 54 proc.) ir 20 proc. yra baigę lyderystės programą arba kursą (EBPO vidurkis – 54 proc.).

2 pav. Pradiniai ir tęstiniai mokymai

Rezultatai pagrįsti pagrindinio ugdymo mokytojų ir mokyklų vadovų atsakymais.

Pastaba: Nurodytos tik tos šalys, kurių duomenys buvo pateikti.

Šaltinis: EBPO, TALIS 2018 duomenų bazė, I.4.14, I.4.28, I.4.39, I.4.64, I.5.2 ir I.5.10 lentelės.

- Lietuvoje įprasta, kad mokytojai ir mokyklų vadovai dalyvauja tam tikruose profesinio tobulinimosi mokymuose. Vienų metų laikotarpiu iki šio tyrimo 99 proc. mokytojų ir 100 proc. mokyklų vadovų (EBPO vidurkiai atitinkamai – 94 proc. ir 99 proc.) dalyvavo mažiausiai vienoje profesinio tobulinimosi veikloje.
- Kursai ir seminarai yra tarp populiariausių mokytojų profesinio tobulinimosi priemonių EBPO šalyse. Lietuvoje 97 proc. mokytojų dalyvauja tokiuose mokymuose. Apie 69 proc. mokytojų dalyvauja mokymuose taikant mokymosi bendradarbiaujant ar ugdomojo vadovavimo metodikas. Įdomu, kad mokytojai iš EBPO šalių profesinį tobulėjimą bendradarbiaujant ir bendradarbiavimo principų taikymą ugdymo procese nurodo kaip turinčius didžiausią poveikį.
- Tyrimas parodė, kad mokytojai Lietuvoje yra patenkinti gaunamais mokymais, nes 89% nurodė, kad mokymai turėjo teigiamą poveikį jų mokymo praktikai. Šis procentas yra didesnis nei EBPO šalių, dalyvaujančių TALIS tyrime, vidurkis (82%). Taip pat akivaizdu, kad mokytojai, nurodę, kad yra

dalyvavę tokiuose mokymuose, save vertina kaip labiau efektyvius bei yra labiau patenkinti savo darbu.

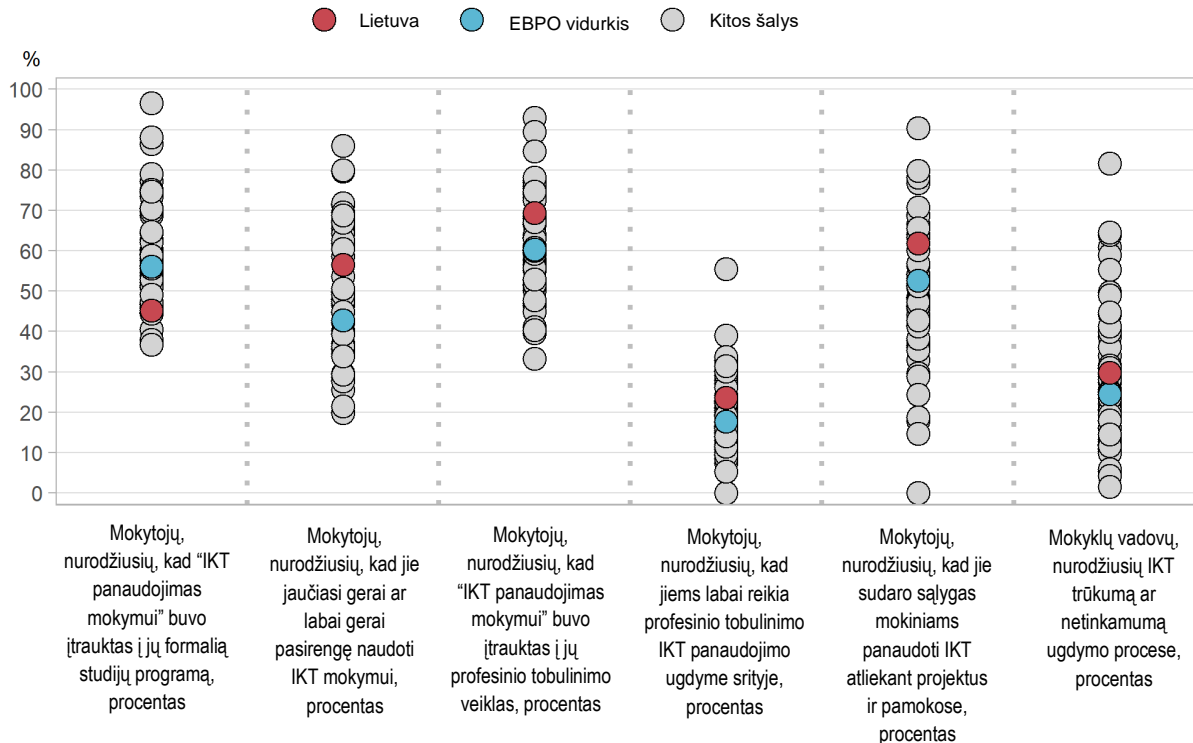
- Tačiau, mokytojų nuomone, kai kurių profesinio tobulinimosi priemonių dar trūksta. EBPO šalyse mokytojų teigimu, reikia daugiau mokymų, skirtų pažangių IKT įgūdžių lavinimui, taip pat padedančių dirbti daugiakultūroje / daugiakalbėje aplinkoje bei ugdyti mokinius su specialiaisiais ugdymosi poreikiais. Lietuvos mokytojai pabrėžė ypatingą poreikį mokymų, skirtų IKT panaudojimui ugdymui.

IKT mokymas

- Lietuvoje vidutiniškai 62 proc. mokytojų dažnai ar visada sudaro sąlygas mokiniams naudotis IKT įgyvendinant projektus ar dirbant pamokoje. Tai yra daugiau negu vidutiniškai EBPO šalyse, dalyvaujančiose TALIS tyrime (53 proc.).
- Lietuvoje 45 proc. mokytojų nurodė, kad IKT panaudojimas mokymui buvo įtrauktas į jų formaliųjų studijų programą, o vidutiniškai 57 proc. mokytojų nurodė, jog baigdami studijas jautėsi pasirengę taikyti IKT ugdymo procese.
- Be to, nors vidutiniškai 69 proc. mokytojų nurodė dalyvavę profesinio tobulinimosi mokymuose, kurie apėmė ir IKT panaudojimo ugdant tematiką (per pastaruosius metus prieš vykdant šį tyrimą), vis dėlto Lietuvoje IKT panaudojimas ugdymui yra pats aktualiausias tarp tobulinimosi tematikų – jį Lietuvoje nurodė 24 proc. mokytojų (EBPO šalyse – 18 proc. mokytojų).
- Vidutiniškai 30 proc. Lietuvos mokyklų vadovų pažymėjo, kad ugdymui skirtų skaitmeninių technologijų trūkumas ar jų netinkamumas yra trikdys jų mokykloje teikti kokybišką ugdymą (EBPO šalyse – 25 proc.).

3 pav. IKT panaudojimo ugdyme glaustas vaizdas

Rezultatai pagrįsti pagrindinio ugdymo mokytojų ir mokyklų vadovų atsakymais.

Pastaba: Nurodytos tik tos šalys, kurių duomenys buvo pateikti.

Šaltinis: EBPO, TALIS 2018 duomenų bazė I. 4.13, I. 4.20, I. 5.18, I. 5.21, I. 2.1 ir I. 3.63 lentelės.

Apie TALIS 2018

TALIS tyrime naudojami klausimynai, skirti surinkti duomenis iš mokytojų ir jų mokyklų vadovų. Pagrindinis tyrimo tikslas yra parengti tarptautiniu mastu palyginamą informaciją, kuri būtų naudojama kuriant ir įgyvendinant švietimo politikos strategijas mokyklų vadovų, mokytojų ir ugdymo klausimais, daug dėmesio skiriant aspektams, turintiems įtakos mokinių mokymuisi. Tyrimas suteikia mokytojams ir mokyklų vadovams balsą, leidžiantį jiems prisidėti prie esminių švietimo politikos analizės bei kūrimo aspektų.

Pirma, TALIS padeda politikos formuotojams peržiūrėti ir formuoti politiką, keliančią mokytojo profesijos prestižą ir sukuriančią geriausias sąlygas efektyviam mokymui ir mokymuisi. Antra, TALIS padeda mokytojams, mokyklų vadovams ir suinteresuotiems švietimo sektoriaus subjektams apsvastyti bei aptarti taikomą praktiką ir rasti būdų, kaip ją pagerinti. Trečia, TALIS remiasi jau atliktais tyrimais ir kartu teikia informaciją būsiamiems mokslininkų darbams ir tyrimams.

- Į TALIS 2018 tyrimą buvo išrinktos ir įtrauktos šios pagrindinės devynios temos: mokytojų taikoma ugdymo praktika, vadovavimas mokyklai (mokyklos lyderystė), mokytojų profesinio tobulinimosi priemonės, pedagoginės studijos ir mokytojų pradinis rengimas, grįžtamasis ryšys mokytojams ir jo tobulinimas, atmosfera mokykloje, pasitenkinimas darbu, pedagogų personalo klausimai, santykiai su suinteresuotais švietimo sektoriaus subjektais ir mokytojų darbo efektyvumas. Prie šio sąrašo pridėtos dvi bendrosios temos: inovacijos ir lygybė bei įvairovė.
- Tarptautinė pagrindinė tikslinė TALIS populiacija – pagrindinio ugdymo pakopoje dirbantys mokytojai ir jų mokyklų vadovai bendrojo ugdymo valstybinėse ir privačiose mokyklose. TALIS 2018 pasiūlė ir tris papildomas galimybes: 15 šalių taip pat atliko tyrimą su mokytojais ir mokyklų vadovais, dirbančiais pradinio ugdymo pakopoje (ISCED 1 lygmuo), 11 šalių atliko tyrimą mokyklose, teikiančiose vidurinį ugdymą (ISCED 3 lygmuo), o 9 šalys atliko tyrimą mokyklose, kurios dalyvavo 2018 m. Tarptautiniame penkiolikmečių tyrime (PISA).
- Kiekvienoje šalyje atsitiktinės atrankos būdu buvo sudarytos reprezentatyvios 4 000 mokytojų ir jų mokyklų vadovų iš 200 mokyklų imtys. Apie 250 000 mokytojų atsakė į tyrime pateiktus klausimus, atstovaudami daugiau kaip 8 mln. mokytojų 48 dalyvaujančiose šalyse. Lietuvoje TALIS klausimynus užpildė 3 759 pagrindinio ugdymo mokytojai ir 195 mokyklų vadovų.
- TALIS 2018 rezultatai bus pateikti dviejų dalių ataskaitoje. Pirmojoje ataskaitos dalyje „Mokytojai ir mokyklų vadovai – besimokantys visą gyvenimą“, skelbiamoje 2019 m. birželio 19 d., nagrinėjami mokytojų ir mokyklų vadovų profesinių žinių ir gebėjimų klausimai. Antrojoje ataskaitos dalyje „Mokytojai ir mokyklų vadovai – vertinami profesionalai“, kuri bus paskelbta 2020 m. pradžioje, dėmesys bus skiriamas mokytojo ir mokyklos vadovo profesijų prestižo, karjeros galimybių, bendradarbiavimo kultūros, atsakomybės bei autonomijos (savarankiškumo) klausimams.

Šio darbo publikavimas yra EBPO Generalinio sekretoriaus atsakomybė. Šioje ataskaitoje išreikšta nuomonė ir naudojami argumentai nebūtinai sutampa su oficialia EBPO valstybių narių nuomone.

Šis dokumentas, taip pat bet kokie jame pateikti duomenys ir žemėlapiai nepažeidžia jokios teritorijos statuso ar suverenumo, tarptautinių sienų ir ribų nustatymo ir jokios teritorijos, miesto ar vietovės pavadinimo.

Literatūra

OECD (2019), *TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*, TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>

Daugiau informacijos apie TALIS 2018 tyrimą: <http://www.oecd.org/education/talis/>

Nuorodos į ataskaitoje publikuojamus duomenis pateikiamos po lentelėmis ir diagramomis. Šiuos duomenis galima rasti internete **StatLinks**

Daugiau duomenų palyginimams ir analizei pateikiama: <http://gpseducation.oecd.org/>

Klausimus galima teikti: TALIS Directorate for Education and Skills TALIS@oecd.org	Šios šalies ataskaitos (Country Note) autorius: Markus Schwabe Directorate for Education and Skills Markus.Schwabe@oecd.org
--	--

Pastaba. Šis teksto vertimas skelbiamas pagal susitarimą su EBPO. Tai nėra oficialus EBPO vertimas. Vertimo kokybė ir jo dermė su originaliu tekstu, parengtu anglų kalba, yra tik vertimo autoriaus (-ių) atsakomybė. Esant bet kokiems neatitikimams tarp originalaus teksto ir vertimo, galiojančiu laikomas originalo kalba parengtas tekstas.